

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 28 augustus 2008

MEDITATIE

De kracht van de leeuw

Nadat Agur onderwijs ontvangen had door Gods Geest over de vier kleinste, zwakste diertjes van de aarde, volgt nu ander onderwijs. Nu over vier van de sterkste schepselen der aarde. Het onderwijs over die kleine diertjes was beschamend onderwijs voor ieder mens.

Het onderwijs over die sterke schepselen wijst van de mens af. Agur zegt dat ook: *Vier zijn er die een goeden gang maken.* Dat kan van ons niet gezegd worden! Zeker, eenmaal maakten wij een goede gang. Toen we geschapen waren in Adam, naar Gods beeld en gelijkenis, maakten we zo'n goede gang. Maar in onze diepe val is dat zo'n slechte gang geworden. Hebben wij dat door genade al geleerd?

Laten wij het onderwijs dat Agur kreeg eens rustig overdenken en nu stilstaan bij de eerste van de vier schepselen, die zo'n goede gang maken. Agur zag in het rijk der natuur een oude leeuw. Een leeuw, die door zijn grote moed en kracht een grote plaats in het woud had gekregen. Juist in de nacht komt

Deze drie maken een goeden tred, ja, vier zijn er die een goeden gang maken: De oude leeuw, geweldig onder de gedierten, die voor niemand zal wederkeren.

Spreuken 30 : 29-30

deze leeuw tevoorschijn, het beest brult en het hele woud beeft. Wat maakte deze koning onder de dieren een geweldige indruk op mens en beest. Heeft Amos niet uitgeroepen in hetzelfde beeld: *De leeuw heeft gebruld, wie zou niet vrezen?* Agur zag hoe de leeuw voor niemand zal wederkeren, maar juist zijn prooi besluipt, bespringt en meesleept naar zijn hol.

De leeuw is in de Heilige Schrift o.a. het beeld van de duivel. Maar de duivel maakt geen goede gang, maar een slechte. Heeft de vorst der duisternis de eerste mens niet besprongen in het paradijs? Gaat hij niet nog rond als een briesende leeuw? Verkeren wij van nature niet

allen gewillig onder zijn heerschappij? Ach, hoevelen zien en beleven dat niet, maar menen dat ze vrij zijn en zullen pas bij hun sterven er achter komen, dat ze in de klauwen van die helse leeuw verkeren. O, vraag toch om ontdekking als ge daar de nood niet van gevoelt.

Maar deze leeuw bedoelt Agur niet! Nee, de leeuw die Agur mocht zien maakte een goede gang. Wie zou toch met die leeuw worden bedoeld? Mogen we u dan eens meenemen naar het eiland Patmos. Daar moest Johannes in ballingschap verkeren. Hij zag in een visioen hoe het boek van Gods raadsbesluiten gesloten was en bleef. Hij weende vanwege de oorzaak: de zonde. Dan wordt hij door een ouderling aangesproken, die getuigt: *Ween niet; zie de Leeuw Die uit de stam van Juda is, de Wortel Davids, heeft overwonnen, om het boek te openen, en zijn zeven zegelen open te breken.* Hier wordt Christus genoemd de Leeuw uit Juda's stam. Waarom? Onze kanttekenaar tekent hier aan: *Alzo wordt Christus genaamd uit de zegening van Juda in het testament van Jakob, Gen. 49 : 9, en dat vanwege Zijn Koninklijke overwinnende kracht over den duivel, wereld, zonde en dood.* Christus is als een leeuw, die een goede gang maakt en geweldig is onder de gedierten en voor niemand zal wederkeren.

Dat geeft stof tot veel overdenking. Juist voor een volk, dat in banden van de duivel, wereld, zonde en dood verkeert. Zij, die zichzelf daaruit nooit meer verlossen kunnen, leren buigen onder het rechtvaardig oordeel Gods. De Heere zou hen rechtvaardig in die banden kunnen laten. Toch schreeuwt hun ziel naar God. Mocht ge dan eens ontvangen een oog des geloofs voor de goede gang van deze Middelaar. Hij is de Leeuw uit Juda's stam.

In de stilte van de eeuwigheid was Hij als een oude leeuw. Hij was door niemand te weerhouden, toen Hij

Inhoud

86e jaargang

Nr. 47

- 1 De kracht van de leeuw
- 3 Wat leerde Arminius (1)
- 4 Trouwen
- 5 Lessen uit de kerkgeschiedenis: Predikant en politiek
- 6 Over de DKO en In goede orde
- 7 Uit het leven van: ds. J. van Haaren (2)
- 8 Boekennieuws
- 9 Kerknieuws
- 10 Berichten
- 11 Kerkdiensten

Zich volkomen gewillig gaf om de geschonden deugden van Zijn Vader op te luisteren. Maar ook om Zijn verloren doch verkoren bruid op te halen uit de modder van de zonde. Hij sprak uit in de Vrederaad: *Zie, Ik kom*. Hij trad naar voren om de wil van Zijn Vader te doen, zoals een oude leeuw onder alle gedierten naar voren treedt.

Maar zo kwam Hij ook in de volheid des tijds. Hij is voor niemand weergekeerd, toen Hij gelegd werd in de kribbe te Bethlehem. Hij is doorgegaan in Zijn grote kracht. Vlak voor Zijn openbare optreden werd Hij verzocht van de duivel. Maar ook toen is Hij niet weergekeerd, maar staande gebleven in die helse verzoeken. Hij heeft als de tweede Adam de satan weerstaan met de woorden: *Er staat geschreven*.

Maar Hij is ook niet weergekeerd voor de wereld. Hij heeft het Zijn discipelen al betuigd voor Zijn laatste lijden: *In de wereld zult gij verdrukking hebben; maar hebt goeden moed, Ik heb de wereld overwonnen*. Hij heeft de wereld overwonnen door Zijn grote kracht, zodat alle dingen Hem nu onderworpen zijn en Hij Zijn volk veilig leidt door de aardse woestijn. Daar leert Hij de Zijnen dat ze in de wereld niet anders dan verdrukkingen wacht, maar Hij regeert.

Hij heeft ook de zonde voor Zijn Kerk overwonnen. Ook daarin is Hij niet weergekeerd. Hij heeft de zondenlast van Zijn ganse Kerk op Zich genomen. Zoals eens de bok in

de woestijn werd weggestuurd zo is die dierbare Middelaar met de zondenlast van Zijn volk gegaan de weg van Gabbatha naar Golgotha om Zichzelf te geven als het volkomen Offer voor de zonden. Hij is op die weg niet weergekeerd, maar doorgegaan tot het einde. Johannes heeft in verwondering getuigd: *Alzo Hij de Zijnen, die in de wereld waren, liefgehad had, zo heeft Hij hen liefgehad tot het einde*. Dat mocht nog eens tot moedgeving zijn voor één, die onder die last van zonden zo bezwijken moet. Die zichzelf maar niet verlossen kan en het leven in eigen hand niet houden kan. O, dat Gods Geest u een oog schonk voor de Leeuw uit Juda's stam. Juist in Zijn diepe vernedering krijgt Hij zo'n waarde voor een schuldig volk. Christus is niet weergekeerd, toen de ganse last van de toorn Gods op Zijn onschuldige schouders lag.

Hij keerde niet weer, toen Hij aan Gods recht volkomen moest voldoen. Hij keerde niet weer, toen Hij de ganse hellemacht als leeuwen op Zijn reine ziel zag af komen en de profetische taal van David werkelijkheid werd: *Verlos Mij van des leeuwen muil*. (Psalm 22).

Hij is zelfs in de dood niet weergekeerd, maar Hij heeft Zijn leven

afgelegd, om alsoo ook die laatste vijand voor Zijn volk te overwinnen. De dood, die voor menig van Gods kinderen zo'n koning der verschrikking is, is door de Leeuw uit Juda's stam overwonnen. Hij stond op uit het graf op de derde dag, als de Leeuw, Die een goede gang maakt. Hij is de hemelen doorgegaan en nu gezeten aan de rechterhand Zijns Vaders. En nog betoont Hij te zijn de Leeuw uit Juda's stam.

Geliefde lezer(es), we mochten die goede gang overdenken. Maar kennen wij die vreselijke vijanden, satan, zonde, wereld en dood ook als onze vijanden? Of leven wij nog altijd in onze natuurstaat? Dan is er geen plaats voor deze Leeuw. De Heere geve iets van dit onderwijs met Agur op de leerschool van vrije genade te verstaan. En Gods arme en bedrukte volk mocht uit haar ellende en gebreken het hoofd omhoog geheven worden en doen stamelen:

*O grote God, geduchte Heer!
Uw gangen, zo vol roem en eer,
zijn aan Uw volk gebleken.
De gangen van mijn God en Vorst,
Wien, schoon Hij 's werelds
rijkstroon torst,
deez'woningen behaagden.*

Wekerom,

Ds. B.J. van Boven

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur:
ds. A. Moerkerken

Bijdragen van medewerkers aan:
ds. A. Moerkerken, Händelstraat 1,
2901 JC Capelle aan den IJssel,
tel. 010-4472388, fax 010-4472263
e-mail: moerkerken@kliksafe.nl

Redacteur: ds. G.J. van Aalst.

Boeken ter recensie en meditaties aan:
ds. G.J. van Aalst, Molendijk 136,
3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten aan:

redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd:

Uiterlijk **woensdag 17.00 uur** vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk aan:

Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: kbgg@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:

Administratie van De Saambinder:
J. Honkoop, Jan Willem Frisohof 53,
2517 LA 's-Gravenhage,
tel. 070-3514465, fax 070-3512718,
e-mail: saambinder-adv@kliksafe.nl
Postbankno. 256686 t.n.v. de administratie van De Saambinder.

Advertenties € 0,70 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen **uiterlijk donderdag** in het bezit van de administratie te zijn.
Rouwadvertenties **uiterlijk maandagmorgen 9 uur**.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: kbgg@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden:
Postbanknr. 64327 t.n.v. De Saambinder-
abbonementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):
voor Nederland: € 11,50 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober);
voor het buitenland:
€ 23,- per jaar + extra portiekosten.
Canada \$ 110,-; USA \$ 110,-.

Correspondentie-adres
Noord-Amerika:
Mr. Clarence Bleeker
1233 Leffingwell Av, N.E.,
Grand Rapids, Michigan,
U.S.A. 49505.

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van: de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

Wat leerde Arminius?

Het was een flinke discussie die ontbrandde. Te begrijpen was het wel. Het gebeurt niet elke dag dat aan een predikantenopleiding van gereformeerd snit een proefschrift over Arminius wordt verdedigd. De studie van dr. W.A. den Boer, universiteit docent aan de Theologische Universiteit van de Christelijke Gereformeerde Kerken, heeft in elk geval de aandacht getrokken. Het geeft ons de mogelijkheid om nader kennis te maken met Arminius en zijn theologie.

De meeste lezers zullen van jongs af aan vertrouwd zijn met de gedachte dat Arminius een ketter was. De meester voor de klas vertelde ons al over het conflict tussen Arminius en Gomarus, tussen remonstranten en contra-remonstranten. Met rode oren luisterden we als hij met bulderende stem de woorden van Bogerman uitriep, waarmee deze de remonstranten wegstuurde van de Synode van Dordrecht. Daar ging Arminius... Mis, want Arminius heeft de Synode van Dordrecht niet bijgewoond; hij was al negen jaar uit de tijd.

Toch zijn voor ons begrip de namen Arminius en remonstranten onlosmakelijk aan elkaar verbonden. Arminius en de remonstranten staan voor ons gevoel in dezelfde hoek als drijvers van de vrije wil en loochenaars van Gods soevereine verkiezing. Is dat terecht? Deze vragen stelt W.A. den Boer, docent Nederlandse kerkgeschiedenis in Apeldoorn, zich in zijn proefschrift.

Amsterdam

Wie was Arminius? Geboren in Oudewater op 10 oktober 1560 ging Jacob Hermanszoon – zo luidde zijn eigenlijke naam – al op jonge leeftijd naar de Leidse academie om opgeleid te worden tot predikant. De academie was ook nog jong, Jacob was de dertiende student die er ingeschreven werd. Aangrijpend eigenlijk. Werd de academie niet gezien als een geschenk Gods aan de jonge kerken in de Nederlanden? Nu konden in eigen land predikanten worden opgeleid voor de kerken der Reformatie.

En juist onder de eerste lichte studenten bevond zich een jonge man die de aanleiding zou zijn voor zulke felle twisten, waardoor de kerk in Nederland op haar grondvesten schudde.

In 1581 rondde de knappe en bescheiden student zijn opleiding af, maar met 21 jaar werd hij te jong bevonden om predikant te worden. Een oplossing kwam van de kant van het Amsterdamse koopmansgilde, dat nogal wat in de melk te brokkelen had in Hollands voornaamste stad. Het gilde zorgde voor een beurs voor de jonge student, waardoor deze in Genève kon gaan studeren. Aan dit aanbod was de voorwaarde verbonden dat Arminius na zijn terugkeer in Amsterdam predikant zou worden. Dat is ook gebeurd.

En juist onder de eerste lichte studenten bevond zich een jonge man die de aanleiding zou zijn voor zulke felle twisten, waardoor de kerk in Nederland op haar grondvesten schudde.

In Genève studeerde hij onder anderen onder Calvijns opvolger Theodorus Beza. Deze gaf zijn student een loffelijk getuigschrift mee voor de kerkenraad van Amsterdam, niet vermoedend dat zijn leerling nog eens een felle bestrijder van de reformatische verkiezingsleer zou worden. De jonge predikant raakte in Amsterdam al spoedig verwickeld in enkele conflicten. De vraag ging dringen of hij wel zuiver was in de leer. Zo legde hij Romeinen 7:14 uit op een manier die ontleend was aan Erasmus en Faustus Socinus, twee personen die zeer verdacht waren bij de gereformeerden. Met name Petrus Plancius viel Arminius aan.

Hoogleraar

Toen in 1602 twee Leidse hoogleraren als gevolg van de pest stierven, kwam Arminius in beeld als opvolger. De bezwaren van Gomarus werden uit de

wereld geholpen door enkele conferenties. Half juli 1603 –zomervakanties wogen blijkbaar niet zo zwaar– promoveerde Arminius bij Gomarus. Ruim een half jaar later was het al mis. Arminius gaf een aantal stellingen in bespreking over de predestinatie. Op hervormingsdag 1604 kwam het antwoord van Gomarus. De tegenstellingen werden breder bekend dan de Leidse academie, het geschil werd de inzet van een kerkelijke twist die jarenlang zou duren. Op 30 mei 1608 gingen Gomarus en Arminius met elkaar in debat. De ontmoeting was georganiseerd door de Staten van Holland. De officiële conclusie luidde dat de verschillen niet het fundament van de zaligheid raakten. Daarop reageerde Gomarus met de bekende woorden dat hij met het gevoel van Arminius niet voor Gods rechterstoel zou durven verschijnen. Arminius stelde op zijn beurt voor om zijn gevoelens nog eens onder woorden te brengen. Op 30 oktober 1608 legde hij een verklaring af voor de Staten van Holland. De Staten deden er ondertussen alles aan om het conflict te sussen, maar daarvan was geen sprake meer. Zowel in de kerk als in de politiek groeide de onrust. Niet alleen omtrent de leer, maar ook over het vraagstuk welke zeggenschap de overheid heeft in de kerk lagen de standpunten ver uiteen. Op 13 augustus 1609 moesten Gomarus en Arminius opnieuw voor de Staten verschijnen. Arminius, die aan tuberculose leed, werd tijdens de conferentie echter zo ziek dat hij naar huis terugkeerde. Enkele maanden later stierf hij, negen dagen na zijn 49e verjaardag.

Rechtvaardigheid

Wat leerde Arminius precies? We willen proberen de hoofdlijn van het proefschrift van Den Boer weer te geven om er in een volgend artikel enkele kanttekeningen bij te plaatsen.

De hoofdstelling van Den Boer luidt dat Arminius' theologie een doorlopende verdediging is van Gods rechtvaardigheid. Arminius maakte Gods gerechtigheid tot een fundament van zijn theologie. Volgens hem had de gereformeerde theologie teveel nadruk gelegd op Gods soevereiniteit. Daardoor komt de menselijke verantwoordelijkheid in de knel, vond Arminius. Wat voor hem nog veel zwaarder woog, was dat in de gereformeerde theologie God tot een Auteur van de zonde werd gemaakt. Als God van

eeuwigheid besloten heeft mensen te verwerpen, dan zondigen ze blijkbaar uit kracht van Gods besluit, aldus Arminius. Die gedachte was voor hem verwerpelijk. Daarom kon hij de calvinistische leer van de predestinatie, en vooral het leerstuk van de verwerping van eeuwigheid, niet verdragen.

De nadruk op Gods gerechtigheid werkt door in alle delen van Arminius' theologie, aldus Den Boer. Zo komen we bij de titel van het proefschrift: Duplex amor Dei, ofwel Tweevoudige liefde Gods, een begrip dat door Arminius zelf werd bedacht. God heeft, aldus Arminius, allereerst een liefde tot gerechtigheid. Dat is Zijn eerste liefde. Vervolgens heeft Hij ook een liefde tot het behoud van zondaren. Die liefde is ondergeschikt aan Gods liefde tot gerechtigheid en staat dus op de tweede plaats. Dit betekent ook dat God zondaren alleen zalig maakt op een wijze die overeenstemt met Zijn rechtvaardigheid. Is het rechtvaardig, vroeg Arminius zich af, om zonden te straffen die door God van eeuwigheid besloten waren? Is het rechtvaardig om het ongelof te straffen, als de mens geen kracht krijgt te geloven? Kan de mens verantwoordelijk worden gehouden voor zijn ongelof als dit ongelof van eeuwigheid vast ligt in Gods raad? Alleen ongelof waar mensen uit vrije wil voor kiezen en zonden die ze uit vrije wil bedrijven kunnen toch rechtvaardig gestraft worden?

Vrije wil

Langs deze weg kwam Arminius, aldus Den Boer, uit op de leer van de vrije wil. Daarmee bedoelde hij niet dat de mens zijn eigen zaligheid kan bewerken, want hij is in alles afhankelijk van Gods genade, maar wel dat hij uit vrije wil de zaligheid kan tegenstaan. God geeft zo iemand dan genoegzame genade tot de bekering, maar de mens aanvaardt deze genade niet en kiest ervoor in de zonden te blijven leven. Zulke mensen worden rechtvaardig verdoemd, vindt Arminius.

Uit vrije wil kiest de mens voor de zonde. Deze vrije keuze is onmisbaar voor het mens zijn, want zo heeft God de mens geschapen. Zo blijft God de mens behandelen, ook na de zondeval, aldus Arminius. De mens raakte in de val zijn vrije wil dus niet kwijt. Het verschil tussen de mensheid voor de val en na de val bestaat daarin dat God na de val een nieuw

verbond met de mens aanging. Het oude werkverbond was verbroken. Daarom kwam God met Zijn genadeverbond waarin Hij alle middelen tot de zaligheid op gelijke wijze aan de mens geeft. Het is nu de verantwoordelijkheid van de mens wat hij daarmee doet. Om de zaligheid te ontvangen is de mens wel volledig afhankelijk van Gods genade.

Waarom vond Arminius de vrijheid van de mens zo belangrijk? Zonder werkelijke vrijheid zou God de oorzaak zijn van alles, dus ook van zonde en kwaad. En dat is een godslasterlijke gedachte, vond de Leidse hoogleeraar. En bovendien neemt dat het fundament weg om God te dienen. Hoe kan de mens oprecht worden aangespoord God te dienen als hij daar niet in vrijheid voor kan kiezen?

Onrecht

Volgens Den Boer is Arminius veel onrecht gedaan. Eenzelfde oordeel klonk al kort na het sterven van Arminius. Volgens diens jeugdvriend Petrus Bertius, was Arminius "door de meesten, die hem kenden, niet genoeg gewaardeerd en door hen, die hem niet in waarde hielden, nooit recht gekend." Met andere woorden, Arminius verdiende meer waardering dan hij kreeg. Den Boer vindt op zijn beurt dat Arminius teveel be- en veroordeeld is vanuit de Dordtse Leerregels. Echter, Dordt heeft niet

zozeer Arminius veroordeeld –hij leefde niet meer–, maar de opvattingen van de remonstranten. Deze legden ook nadruk op de vrije wil, maar verloren het grondmotief van Arminius' theologie, Gods gerechtigheid, uit het oog. Daardoor ging de vrije wil een eigen leven leiden en ging het erop lijken dat de mens zelf zijn zaligheid bewerkt. Maar dat was Arminius bedoeling niet.

Arminius heeft, zo vindt de Apeldoornse docent, een "waardevolle bijdrage" geleverd aan de toenmalige theologie. Volgens Den Boer past Arminius zelfs binnen het gevarieerde beeld van de gereformeerde theologie. Kunnen we het met deze stelling eens zijn? Biedt het proefschrift van Den Boer stof om ons oordeel over Arminius te herzien, waardoor er een besef rijst dat de leer van de vrije wil ook goed bedoeld kan zijn? Kan de leer van Arminius vruchtbaar gemaakt worden voor onze tijd? Kan er zo misschien toch een brug geslagen worden tussen de reformatische theologie en evangelische opvattingen door elkaars goede bedoelingen meer in het oog te krijgen en elkaar niet onnodig te veroordelen? We laten deze vragen rusten tot de volgende keer.

(wordt vervolgd)

Middelburg, ds. J.M.D. de Heer

Trouwen

Gelukkig zijn er onder ons elk jaar vele jonge mensen die in het huwelijk treden. En die ook Gods zegen over hun huwelijk willen vragen in een dienst waarin het Woord van God wordt verkondigd.

We mogen daar blij mee zijn. Aan de zegen des Heeren is immers alles gelegen. En wat zouden we jonggehuwden beter kunnen toewensen dan die zegen? Het is met het oog daarop jammer als de huwelijksluiting op het gemeentehuis niet aansluit bij wat vervolgens in de kerk wordt gehoord. Als op het gemeentehuis het huwelijk wordt voltrokken door een ambtenaar van de burgerlijke stand die totaal geen invoelings-

vermogen heeft naar onze kring, dan wordt er soms een toespraak gehouden die haaks staat op het bijbels getuigenis aangaande het huwelijk, soms ook elementen bevat die geen recht doen aan het huwelijk als een door God Zelf gegeven inzetting.

Commissie Gelijke Behandeling

Reeds eerder heb ik in *De Saambinder* aandacht gevraagd voor dit onderwerp. Er is aanleiding dat opnieuw te doen. Begin 2002 schreef ik dat de Commissie Gelijke Behandeling de gemeente Leeuwarden op de vingers had getikt, omdat het uitsluiten van ambtenaren van de burgerlijke stand die op grond van hun geweten niet kunnen meewerken aan het sluiten

Predikant en politiek

Het valt niet te ontkennen dat de weg van sommigen van Gods knechten zo geleid is, dat ze bij de politiek betrokken raakten. Dit heeft dikwijls geleid tot problemen die niet door iedereen begrepen werden, waardoor hun functioneren in het kerkelijk leven ernstig werd bemoeilijkt. Een predikant die door politieke verwickelingen veel pijn heeft geleden en zelfs schade heeft opgelopen, is Petrus Datheen (1531-1588).

Datheen is ongetwijfeld een gezegend instrument in Gods hand geweest om Zijn kerk in ons land te bouwen in de tijd van schavotten en rokende brandstapels. De door hem uit het Frans vertaalde psalmen zijn eeuwenlang in de kerken gezongen en het is ook door zijn toedoen dat de Heidelbergse Catechismus in ons land in gebruik is gekomen.

Datheen was aanvankelijk een Karmelieter monnik uit Vlaanderen. Hij kwam onder de indruk van hen die om hun geloofsovertuiging martelingen ondergingen en zelfs gewelddadig ter dood werden gebracht. Hij las de werken van Calvijn en verliet het klooster om opgeleid te worden voor de bediening van Gods Woord. Hij moest met veel andere protestanten ons land ontvluchten en ging naar Engeland. Daar werd hij in Londen opgeleid in de Nederlandse vluchtelingengemeente door Johannes à Lasco. Vanwege de vervolgingen tijdens het bewind van Maria de Bloedige vluchtte hij naar Embden, waar ook een belangrijke Nederland-

se vluchtelingengemeente was. Vandaar reisde hij naar Frankfort, waar de vluchtelingengemeente hem beroepen had. Hij heeft daar Calvijn persoonlijk ontmoet, wiens opvattingen hij van harte toegedaan was. Lutherse predikanten maakten het daar de gereformeerden moeilijk en hij werd in de gelegenheid gesteld om in Palts, waar de gereformeerde Frederik de Vrome keurvorst was, een Nederlandse gereformeerde gemeente te organiseren. Hij werd tot hofprediker aangesteld en vertaalde er de Franse psalmen en de Heidelberger Catechismus in het Nederlands. Ook werkte hij aan de liturgie (de formulieren) voor de Nederlandse gemeenten. Ook onderhield hij voor de keurvorst contacten met Willem van Oranje.

In 1566 ging hij terug naar Nederland en werd hij een van de rondreizende hagepredikers. Hij hielp daarbij het verzet tegen Filips II te organiseren. Eerst probeerde men op de synode van Gent koning Filips tevreden te stellen met drie miljoen gulden om zo vrijheid van godsdienst te krijgen. Toen dit niet lukte, besloot de synode van Antwerpen

onder leiding van Datheen de strijd tegen Spanje te steunen. Hij werd door de landvoogdes in de ban gedaan en ging voor een tweede periode naar Frankenthal. Na terugkeer in ons land in 1578 werd hij tot voorzitter gekozen van de synode van Dordrecht van dat jaar. Doordat hij tegenstander was van een godsdienstvrede die de roomsen vrijheid van godsdienst gaf, kwam hij in hevig conflict met de prins. Tegen diens wil bezocht Datheen de stad Gent en toen zijn metgezel Hembyze een verrader bleek te zijn, die de stad aan Parma wilde overleveren, verloor Datheen het vertrouwen van de overheid. Hembyze eindigde zijn leven wegens verraad op het schavot en Datheen werd gevangengezet. Na zijn vrijlating zag men hem als een vijand van de prins, wat hem bijzonder na de moord op de prins in 1584 zwaar werd aangerekend. Hij veranderde zijn naam in Petrus Montanus en vertrok naar Sleeswijk-Holstein. Contacten met een arts die tot de sekte der Davidjoristen behoorde, plaatsten hem weer onder verdinking, maar na een onderzoek van de Nederlandse kerk bleek hij de waarheid getrouw te zijn. Datheen stierf als een gebroken man in Elbing, in Oost-Pruisen, waar hij als arts in zijn levensonderhoud had voorzien. Zijn werk, en ook dat van andere predikanten die in de politiek schade hebben opgelopen, mag evenwel ook nu nog tot rijke zegen zijn!

Goes,

ds. C.J. Meeuse

van een huwelijk van twee personen van hetzelfde geslacht, ontoelaatbare discriminatie op grond van godsdienstige redenen betekent. Die uitspraak was verblijdend. In 2008 is de situatie echter geheel anders. Dezelfde Commissie Gelijke Behandeling meent nu dat deze ambtenaren zich zelf schuldig maken aan ongewenste en ongeoorloofde discriminatie door te weigeren een huwelijk van mensen van gelijk geslacht te voltrekken. Het is naar de mening van de commissie in strijd met het gelijkheidsbeginsel. Dit beginsel krijgt dictatoriale trekken, waar het alle andere grondrechten dreigt te gaan overheersen. In het bijzonder wel het grondrecht van de vrijheid van godsdienst.

Ambtenaren burgerlijke stand

Ik hoop de lezers van dit blad niet uit te leggen dat er nog nauwelijks ruimte is voor ambtenaren van de burgerlijke stand die in hun geweten bezwaar hebben tegen het sluiten van zogenaamde homohuwelijken. De ruimte die hen wordt geboden om te kunnen en te blijven functioneren wordt steeds minder. Vooral in die gevallen dat nieuwe ambtenaren van de burgerlijke stand moeten worden aangesteld, krijgen mensen uit onze kring, die zeer goed als zodanig zouden kunnen functioneren, nauwelijks of eigenlijk geen kans meer. Nu ook de Commissie Gelijke Behandeling het roer definitief heeft omgegooid en we van de regering nauwelijks heil

hoeven te verwachten op dit punt, lijkt het voor gewetensbezwaarde ambtenaren moeilijk zo niet onmogelijk te worden om te blijven functioneren. Toch zijn er gelukkig in vele gemeenten nog ambtenaren van de burgerlijke stand die het huwelijk zien als een door God gegeven inzet voor het verbond tussen één man en één vrouw voor het leven. En dat betreft zowel ambtenaren die een vaste betrekking hebben als ambtenaar op het gemeentehuis, als hen die als bijzondere ambtenaren van de burgerlijke stand alleen huwelijken voltrekken. Vanuit onze diepste overtuiging dat het huwelijk alleen is gegeven voor het verbond tussen man en vrouw en niet voor mensen

van gelijk geslacht, zouden we er alles aan moeten doen om het die ambtenaren van de burgerlijke stand, die dezelfde opvatting huldigen, mogelijk te maken hun werk te blijven doen. We kunnen niet lauw toezien en denken dat het allemaal wel mee valt. Wat kunnen we dan van onze kant doen?

Keuze

Als een aanstaand bruidspaar naar het gemeentehuis gaat om over de huwelijksluiting te spreken, kunnen ze vragen welke ambtenaren van de burgerlijke stand in die gemeente dienst doen. Men kan dan aangeven welke ambtenaar men graag wil hebben. Veelal is het tegenwoordig zelfs mogelijk op internet na te gaan welke ambtenaren van de burgerlijke stand er in een bepaalde gemeente zijn en hoe zij gewoon zijn een huwelijk te voltrekken. Elk bruidspaar is vrij om te kiezen. Laten we dan een ambtenaar kiezen van wie we weten dat hij geen huwelijken voltrekt tussen mensen van gelijk geslacht. Als zo'n ambtenaar er niet is, dan kan men tegenwoordig ook uitwijken naar een naburige gemeente. Ook voor wat betreft de wijze waarop het huwelijk op het gemeentehuis voltrokken wordt, is het van belang dat een ambtenaar wordt gekozen die kerkelijk

meelevend is, liefst uit eigen kring komt. Niet altijd, maar meestal geeft dat toch enige garantie dat de toespraak op het gemeentehuis een 'voorafsprake' is van de preek in de kerk. Wat is het mooi als gemeentehuis en kerk op elkaar aansluiten. Ik heb daar verschillende goede voorbeelden van meegemaakt. Ook van het tegenovergestelde trouwens.

Huwelijkscatechese

We kunnen in dat opzicht nog meer doen. Als kerkenraadsleden op huisbezoek of op andere wijze horen dat jongeren willen gaan trouwen, zouden hen kunnen worden gewezen op de mogelijkheden en de wenselijkheid om te kiezen voor een bepaalde ambtenaar van de burgerlijke stand. Ook op belijdeniscatechisatie kan dat aan de orde worden gesteld. En daar waar huwelijks catechese wordt gegeven, mag dit element niet ontbreken.

Met elkaar kunnen we er voor zorgen dat gewetensbezwaarde ambtenaren worden gevraagd. Daarvan kan ook naar de gemeente bij wie zij in dienst zijn een signaal uitgaan, dat er veel vraag naar deze ambtenaren is. Het kan het gemeentelijk beleid ten aanzien van deze ambtenaren in positieve zin beïnvloeden.

Capelle aan den IJssel, ds. W. Silfhout

kerk was volgens dit reglement vanaf toen: Nederlandse Hervormde Kerk. Voordien werd officieel veelal gesproken van de Gereformeerde Kerken. Eigenlijk is de naam Nederlandse Hervormde Kerk dus niet een naam om erg aan gehecht te zijn. Zeker niet wanneer we bedenken dat dit Algemeen Reglement niet door een Generale Synode is opgesteld en vastgesteld, maar door de overheid. In opdracht van de minister van eredienst had ambtenaar Janssen een concept opgesteld. Dit concept werd voorgelegd aan een door de koning benoemde commissie van elf predikanten (hoofdzakelijk afkomstig uit de hoofdsteden van de provincies). Na enige amenderingen door deze commissie en nog enkele wijzigingen is het reglement door de koning vastgesteld en zo is het als kerkorde in werking getreden.

Eigenlijk is de naam Nederlandse Hervormde Kerk dus niet een naam om erg aan gehecht te zijn. Zeker niet wanneer we bedenken dat dit Algemeen Reglement niet door een Generale Synode is opgesteld en vastgesteld, maar door de overheid.

Over de DKO en In goede orde

De vorige aflevering van deze rubriek droeg de naam In Orde. Onder die naam is er in de achterliggende jaren heel wat keren in De Saambinder geschreven.

Nu volgens besluit van onze laatst gehouden Generale Synode In Orde geen geldingskracht meer heeft, wilde ik de gelijkkluidende naam van deze rubriek ook maar loslaten. De in de plaats gekomen uitgave heet: In goede orde. Laten we voortaan deze rubriek dan ook maar zo noemen. Deze keer is de titel wat afwijkend en uitgebreider. Dat komt omdat, naar ik de vorige keer aankondigde, het nu eerst zal gaan over twee uitgaven van ons deputaatschap Kerkrecht. De ene

heet dus In goede orde. En de andere heeft als titel De Dordtse Kerkorde. De ondertitel luidt: met inleiding, aantekeningen en toelichting voor hedendaags gebruik. Deze keer gaat het over laatstgenoemde uitgave.

De Dordtse Kerkorde

De DKO dateert uit 1619. De bekende synode van Dordrecht heeft deze Kerkorde toen vastgesteld. De vaderlandse kerk heeft de DKO als kerkorde gehouden, totdat in 1816 het Algemeen Reglement er voor in de plaats kwam. Dit Algemeen Reglement voor het bestuur der Hervormde Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden bepaalde voortaan de orde van de vaderlandse kerk. De naam van de

Begrijpelijk dat uit het rechtzinnige deel van de vaderlandse kerk er toentertijd velen het hier niet mee eens waren. Hun bezwaren werden nog vergroot vanwege verschillende inhoudelijke elementen. Eerst in 1951 heeft de Nederlandse Hervormde Kerk een kerkorde gekregen die echt kerkelijk was opgesteld en aanvaard. Overigens hadden velen uit het gereformeerde deel van de Hervormde Kerk ook grote bezwaren tegen (de inhoud van) deze kerkorde.

Toen in 1907 het kerkverband van de Gereformeerde Gemeenten ontstond, is overeengekomen dat de DKO de Kerkorde van het nieuwe kerkverband zou zijn. Wel moesten enkele (delen van) artikelen buiten werking gesteld worden vanwege de andere verhouding tot de overheid. Zo staat bijvoorbeeld in artikel 4 en 5 dat een kerkenraad een beroep niet mag uitbrengen zonder goede correspondentie met de plaatselijke overheid en voorweten of advies van de classis. En als de beroepen kandidaat of dominee het beroep aanneemt, is zelfs goedkeuring (approbatie) nodig

van de overheid en van de lidmaten van de (eigen kerkelijke) gemeente. In ons kerkelijk leven is de lijn naar de classis en de approbatie door de eigen gemeenteleden uiteraard gehandhaafd. Maar de lijn naar de overheid niet. Dat is reeds uitgesproken door de Algemene Vergadering van 1907.

Inleiding en voetnoten

Deze en meer dergelijke zaken zijn terug te vinden in het nu door het deputaatschap Kerkrecht uitgegeven boekje *De Dordtse Kerkorde*. In de Inleiding wordt beknopt op diverse historische zaken ingegaan. Vervolgens is de DKO woordelijk afgedrukt. Daarbij zijn voetnoten aangebracht. In deze voetnoten worden sommige woorden en een aantal uitdrukkingen uitgelegd. Zo wordt in de DKO meerdere keren over "advies" gesproken. Maar dit oude woord "advies" betekent niet dat er sprake is van iets vrijblijvends. Integendeel; vaak wordt er mee aangeduid dat er "instemming" nodig is. Bijvoorbeeld geldt dit voor het "advies" dat de deputaten naar artikel 49 uitbrengen wanneer een kandidaat classicaal examen aflegt. Het is wel goed dat we dit weten en niet op onze hedendaagse interpretatie van het woord "advies" afgaan. En zo zijn er heel wat meer nuttige voetnoten geplaatst.

Toelichting en aantekeningen

De tekst van de DKO, met de geplaatste voetnoten, staat steeds op de linker pagina. De rechter pagina is gebruikt om toelichtingen te plaatsen. Juist in deze toelichtingen wordt de praktijk van vandaag weer gegeven. Hoe gaat het precies wanneer een kandidaat predikant wordt? Wat moet er gebeuren bij emeritering van een predikant? Hoe vindt het stellen van kandidaten voor de ambten plaats? Hoe verloopt een classisvergadering? Van zulke wezenlijke zaken geeft de letterlijke tekst van de DKO slechts heel beknopt de hoofdzaak weer. Die hoofdzaak handhaven wij, maar in de praktijk vinden allerlei nadere uitwerkingen plaats. In dit boekje wordt vanuit dit beknopte principiële uitgangspunt de praktijk van vandaag toegelicht. Zo spreekt de letterlijke tekst van de DKO alleen over een preses en een scriba van de meerdere kerkelijke vergaderingen (classis, synode). Over hoe een preses aangewezen dan wel gekozen wordt, lezen we niets. Evenmin is er iets geregeld over een assessor preses

(tweede voorzitter) en een quaestor (penningmeester). En zo zijn vele voorbeelden meer te noemen.

Tenslotte zijn er in de tekst van de DKO enkele als zodanig nadrukkelijk door onze Generale Synoden aangenomen aantekeningen geplaatst. Zo is bijvoorbeeld bij artikel 70 opgenomen: "Overeenkomstig Gods Woord wordt een huwelijk door de kerk beschouwd als een voor de burgerlijke overheid op Bijbelse gronden gesloten huwelijk tussen een man en een vrouw, in de zin van de instelling voor het leven aangegaan". Zo zijn er nog enkele aantekeningen geplaatst door de Generale Synode. Deze aantekeningen behoren tot het statuut van onze gemeenten. Ze hebben dus rechtsgeldigheid, ook naar de overheid toe. Zo is bij artikel 29 aangetekend dat een kerkenraad rechtens vertegenwoordigd wordt door preses en scriba. Het is meer dan eens voorgekomen dat bij het (ver)kopen van een pastorie alle kerkenraadleden persoonlijk hun handtekening ten overstaan van de notaris moesten plaatsen. Nu is door deze aantekening het ook voor iedere notaris duidelijk dat dit niet hoeft.

Kerkelijke status van deze uitgave

Het is van belang op te merken dat deze uitgave niet een officieel door onze Generale Synode geaccordeerd stuk is. De GS heeft er kennis van genomen. Het is een uitgave van het deputaatschap Kerkrecht en heeft als

zodanig geen kerkrechtelijke status. Slechts alleen de tekst van de DKO met de door de GS nadrukkelijk aangebrachte aantekeningen behoren tot het statuut van de Gereformeerde Gemeenten. De rest, inleiding, voetnoten en toelichting, geven weer wat er in de praktijk van ons kerkelijk leven veelal gebeurt. Het is dus niet zo dat het verloop van een classisvergadering altijd precies moet gaan volgens de weergave in dit boekje. Of dat de controle van de kerkelijk en diaconale kas altijd precies verloopt volgens de hier gegeven beschrijving. Essentieel is dat er op goede wijze kascontrole plaats heeft. En de kerkenraad doet wijs de ledenvergadering hiervan op de hoogte te stellen, en waar het de kerkelijke gelden betreft, deze er ook bij te betrekken. Maar de precieze invulling is natuurlijk een plaatselijke aangelegenheid. Rest nog te vermelden dat dit boekje te bestellen is bij het Kerkelijke Bureau. Het boekje telt 104 bladzijden en kost (exclusief verzendkosten) slechts € 4,50. Voor ambtsdragers zal veelal een bestelling reeds gedaan zijn via het door de kerkenraden in juni j.l. ontvangen formulier. Ook voor andere (doop)leden is het een waardevolle uitgave waarin veel over de gang van zaken in ons kerkelijk leven vanuit kerkordelijk oogpunt wordt verduidelijkt. Graag aanbevelen.

Krimpen aan den IJssel, ds. P. Mulder

UIT HET LEVEN VAN...

2

Ds. J. van Haaren

In 1946 verhuizen de ouders van ds. J. van Haaren om gezondheidsredenen van Rotterdam naar Putten. Men betreft daar een woning aan de Telgterweg.

In de Puttense periode kerkt de familie Van Haaren in principe in de Gereformeerde Gemeente van Barneveld, waar in die tijd achtereenvolgens ds. J. Fraanje, ds. Chr. van de Woestijne en ds. Chr. van Dam staan. In dezelfde periode vindt er bij zoon Jan een verdieping van het geestelijke leven plaats. In Tot profeet gesteld staat daarover het volgende:

'In de Puttense periode verdiepte zich het geestelijke leven van Jan. Zijn leven werd getekend door grote benauwdheid vanwege zijn zondige bestaan voor een heilig en rechtvaardig God. Maar met al zijn ervaringen en gevoelens werd hij aan een eind gebracht. Onderhandelingen mogen dan weliswaar zoet zijn, maar afhandelen is wat anders. Hij kon met zijn bevassing van de waarheid en met al Gods ondersteuning niet langer meer voor God bestaan. Hij zag Gods volk als bomen wandelen. Die waren gelukkig, terwijl hij God kwijt was. Enkele jaren later schreef hij in een

brief aan de voorzitter van het Curatorium, ds. H. Ligtenberg, die hem had gevraagd het een en ander van zijn bevindingen op schrift te stellen, onder meer het volgende: 'Schuld kende ik niet, wel smart. En dat gemis woog mij zwaarder dan mijn zonden. Maar dat werd anders. De Heere had

Nooit, nooit zullen we die zondag vergeten, dat de Heere een afgesneden zaak maakte en dat we capituleren mochten.

ik gezocht met tranen en hoopte langs die weg de vrede te verkrijgen en bij Hem aangenomen te worden. Maar het ging niet; slecht werd ik in de ervaring van mijn hart. Mijn zonden werden levendig, mijn tedere hart - dat ik de Heere aanbood - werd stug en ongevoelig. Ik ging mij ergeren aan alles, vooral aan die terugtrekkingen van Gods liefde. Als God dan niet wilde, dan kon ik er ook niets aan doen. Dan maar voortleven! Maar dat ging al helemaal niet. Ik werd ongelukkig en verfoeilijk voor Gods aangezicht. Al mijn werkzaamheden waren op niets uitgelopen; ik had schuld met schuld vermeerderd. De heilige eis van Gods rechtvaardigheid werd een weinig in mijn ziel ontsloten. De dood zat mij soms op de hiel, totdat er ruimte kwam, toen ongedacht en onverwacht, terwijl ik mij verwerpelijk voor Gods ogen kende en het hartelijk bekennen mocht: Ik heb gedaan wat kwaad was in Uw oog, als een openbaring van de hemel, het de Heere behaagde om Christus voor mijn zieleoog te ontsluiten, Die de Weg, de Waarheid en het Leven is. Vooral Zijn bereidwilligheid brak mijn hart. Dat Hij nu zo laag boog om zulk één tot de zaligheid te nodigen! O, toen heb ik mijn eigen bereidwilligheid als pure vijandschap voor God beleden en ook beweend.'

Onder het lezen van een predikatie van ds. E. Fransen over de Laodicenzen, zette de Heere hem stil bij zijn lauwe vroomheid: "Zo dan, omdat gij lauw zijt, en noch koud noch heet, Ik zal u uit Mijn mond spuwen" (Openbaring 3:16). In bovengenoemde brief schrijft hij hierover: 'Dat was volkomen rechtvaardig. Maar nu het grote wonder, dat juist aan die lauwen zulk een heerlijk aanbod van genade werd verkondigd. Hoe was het toch mogelijk, dat de Heere nog met zulken

bemoeienissen wilde hebben. "Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop; indien iemand Mijn stem zal horen en de deur opendoen, Ik zal tot hem inkomen, en Ik zal met hem avondmaal houden en hij met Mij!" De Heere was het Die klopte, maar de Heere was het ook, Die de deur van mijn hart open brak en het wonderlijke was, dat de Heere het op mijn rekening schreef. Weg gewonderd heb ik me daar.' Bij zijn 12½ jarig ambtsjubileum blikte ds. Van Haaren nog eens op deze periode terug: 'En als we dan terugdenken, dan moet schaamte ons aangezicht bedekken. Schaamte! Waarom? Omdat het zolang duurde eer dat we nu eens echt zondaar voor God werden. Eer dat we het eens onvoorwaardelijk met God één werden. Hoe lang dat geduurd heeft? Toen we zestien jaar waren geworden, toen heeft God er een punt achter gezet. Toen ging God dóórtrekken met Zijn heilig recht. Nee, we gaan er niet in den brede over spreken. Maar Gods gerechtigheid ging voldoening vorderen en niet anders te hebben dan schuld en zonde. Voor God niet te kunnen bestaan en alle gerechtigheid een wegwerpelijk kleed. Daar te beleven der verderving waard te zijn. Daar wordt 'amen' gezegd op Gods gerechtigheid. Daar kon God nooit meer kwaad doen, ook al zou Hij me voor eeuwig wegslingeren in het naar verderf. Nooit, nooit zullen we die zondag vergeten, dat de Heere een afge-

smeden zaak maakte en dat we capituleren mochten. Maar wat een wonder ook! Want daar gebeurt wat! Daar leef je geen week in, ach welnee! Nog niet een dag. Als God er een punt achter zet, dan moet er wat gebeuren. En wat gebeurde er dan? Wel geliefden, menend in de hel weg te zinken, daar ging de hemel open! Daar werd nu die ruimte ontsloten, die er in een Ander is tot zaligheid. Die gekomen is, niet om gediend te worden, maar Die gekomen is om te dienen. Welk een verwondering - en dat is dankbaarheid - verwondering over de rijkdom in Gods genade. O, alles ademde vrede. Dadelijk smakende die vrede Gods, die alle verstand te boven gaat, harten en zinnen bewaart in Christus Jezus. Vrede als je naar de hemel keek, vrede als je keek in het rijk der natuur. Die zoete betrekking tussen God en het hart! En geliefden, wij zouden door kunnen gaan, maar dáár Hem nu nodig gekregen te hebben, om door Hem met God verzoend te kunnen worden. Want ik dacht toen: zien is hebben. En zeker, zolang als je het ziet, heb je het, maar zien is geen hebben. Daar kom je wel achter. Nu moet dat toegepast worden. Hem nodig gekregen, om door Hem dadelijk met God verzoend, om door Hem ingezet te worden in de gemeenschap Gods, want dat is toch het leven."

Krabbendijke

J.P. Sinke

BOEKAANKONDIGINGEN

"De Milde Hand," door R. Hoogerwerf-Holleman; uitg. "de Ramshoorn" - Goes; ISBN 97890-76466-705, 175 blz., € 13,95, tijdelijk € 9,95.

Dit boek bevat veel historische gegevens uit de tijd van de Tweede Wereldoorlog, in het bijzonder over de Alblasserwaard. De molen "De Milde Hand" dient als onderduikadres voor Joden en verzetsstrijders. Bedoeld als jeugdboek, maar ook boeiend voor volwassenen.

"Van de aarde tot de wolken" door C. van den Broeke e.a.; uitg. drukkerij Bareman - Terneuzen, tel. 0115-613072, 183 blz., € 15,-.

De basis van dit boek is een geschriftje uit het begin van de 20e eeuw, dat het leven beschrijft van Catharina Lensen-Faas

(1860-1938) te Hoofdplaat (Zeeuws-Vlaanderen).

"De Richter in het paradijs," door ds. Thomas Alberthoma (1631-1680); uitg. boekhandel De Roo - Zwijndrecht, ISBN 9 789077 502686, 335 blz., € 22,95.

De strekking van dit boek wordt aangegeven door de ondertitel "Onderzoek van de Heilige Schrift".

"Paulus en de opstanding," door ds. H.C. Marchand, uitg. Boekencentrum - Zoetermeer, ISBN 978 90 239 2125 4, 95 blz., € 9,90.

In acht bijbelstudies behandelt de auteur de geschiedenis uit Handelingen 16-18 (Paulus bezoekt Griekenland) en enkele briefpassages over dit thema.

BOEKENNIEUWS

Ds. P. van Ruitenburg,
Even praten, brieven aan kinderen.
Uitg. Den Hertog-Houten.
ISBN 978 90 331 2088 6.
bladz. 71, € 9,90.

'Mag ik even op je kamer kijken? Is die op de eerste verdieping, of op zolder? En slaap je daar alleen, of met een paar broers of zussen? Ik zie je bureau staan,

de plank met boeken, platen aan de muur. Je kleren hangen in de kast. Wat zie ik? Een bijbelkje op je nachtkastje? Ik kijk even uit het raam of je wat uitzicht hebt. Ik pak een boek van je bed en blader erin. Ben je dat aan het lezen? Goed, ik heb het gezien. En nu weet ik een beetje wat voor jongen of meisje jij bent. Je kamer is best leuk. Is dat met die andere kamer van je ook zo? Ik bedoel de kamer van je hart. Ik kan niet in die kamer kijken, maar de Heere wel. Hij weet precies wat we willen, denken en doen.'

Zo begint ds. Van Ruitenburg een hoofdstukje over 'je kamer'. Vanaf de eerste zin is het heel aansprekend geschreven! Dat is in het hierboven genoemde voorbeeld wel duidelijk. Vervolgens wordt het onderwerp verder uitgewerkt. Totaal zijn het drie alinea's tekst. Aansluitend volgen nog twee of drie teksten uit de Bijbel. Ds. Van Ruitenburg heeft in het boekje *Even praten* 34 brieven geschreven aan kinderen van de basisschoolleeftijd.

De hoofdstukjes zijn niet te lang, daarom is het boekje zeer geschikt voor kinderen van alle niveaus. Elk hoofdstukje is geschreven in de aansprekende je-vorm. Op deze manier komt de titel van het boekje tot zijn recht. Uw kind kan een hoofdstuk alleen lezen.

Natuurlijk kunt u ook kiezen om uw kinderen voor te lezen en daarna met hen er over te spreken. Ook leerkrachten kunnen dit boekje gebruiken bij hun voorbereiding van de bijbelvertelling. Enkele onderwerpen die aan de orde komen, zijn: de preek, gedoopt, je bijbel, voor een gesloten deur, huilende moe-

der, goed eten, geen vader meer. De schrijver gebruikt dus dagelijkse onderwerpen om de kinderen op de Heere en Zijn genade te wijzen. Zo

schrijft ds. Van Ruitenburg over een horloge: 'Heb je een horloge om? We hebben tijd gekregen om te bidden en de Heere te zoeken. We moeten Gods tijd goed besteden.' Den Hertog heeft opnieuw een prachtige uitgave in vierkant formaat verzorgd. Van harte aanbevolen! De Heere zegene dit boekje voor u en uw kinderen.

Veenendaal,

D. van Wijngaarden

KERKNIEUWS

■ BEVESTIGING/INTREDE KAND. B. LABEE TE TRICHT-GELDER- MALSEN

Met blijdschap delen wij u mede dat op **woensdag 3 september** kandidaat B. Labee als herder en leraar aan onze gemeente zal worden verbonden. De bevestigingsdienst, waarin ds. G.J. van Aalst hoopt voor te gaan, begint om 14.30 uur. De intrededienst begint om 19.30 uur.

Beide diensten worden gehouden in ons eigen kerkgebouw, de "Bethelkerk", Laan van Leeuwenstein 10, Geldermalsen.

Voor belangstellenden zijn zitplaatsen één kwartier voor de aanvang van de diensten beschikbaar.

Het adres van de fam. B. Labee is: Tunnelweg 18, 4191 KJ Geldermalsen, tel. 0345-58 16 51.

Kerkenraad Geref. Gemeente
Tricht-Geldermalsen

■ 75-JARIG BESTAAN Geref. GEMEENTE NUNSPEET

In verband met de herdenking van het 75-jarig bestaan van de Gereformeerde Gemeente te Nunspeet zal op **woensdag 10 september** een herdenkingsdienst worden gehouden, waarin ds. A. Schot hoopt voor te gaan. Aanvang: 19.30 uur. Locatie: kerkgebouw Ger. Gemeente, Brinkersweg 17, Nunspeet. U wordt van harte uitgenodigd om deze dienst bij te wonen.

Kerkenraad Geref. Gemeente
Nunspeet

■ DS. B. VAN DER HEIDEN 25 JAAR PREDIKANT

Met blijdschap geven wij te kennen dat 25 jaar geleden, op 14 september 1983, ds. B. van der Heiden als predikant aan de

Gereformeerde Gemeente van Woerden verbonden werd. Daarna heeft hij de gemeenten van Hardinxveld-Giessendam en Kampen mogen dienen. Sinds 19 januari 2000 is ds. Van der Heiden onze eigen herder en leraar.

Wij nodigen u vriendelijk uit tot het bijwonen van een herdenkingsdienst op **woensdag 17 september**, welke aanvangt om 19.30 uur.

Na de herdenkingsdienst is er voor de genodigden gelegenheid ds. Van der Heiden en zijn vrouw te feliciteren.

Kerkenraad Geref. Gemeente
Alblasserdam

■ DOVENDIENST TE HARDINX- VELD-GIESSENDAM

Op **6 september** hoopt ds. W.J. Karels voor te gaan in een aangepaste kerkdienst voor doven en slechthorenden in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Hardinxveld-Giessendam, Buitendams 118. Deze dienst begint om 15.00 uur. Horenden zijn even eens hartelijk welkom.

■ MUTATIE KERKELIJK JAARBOEK 2008

* Pag. 161, **gemeente DOETINCHEM.** M.i.v. 1 september 2008 is scriba: A.H. Colenbrander, Van der Grijnstraat 6, 7009 MC Doetinchem, tel. 0314-36 05 12. Regeling preekbeurten: D. Ebbers, Bultenszijweg 7, 7021 JX Zelhem, tel. 0314-39 14 28, fax 0314-39 08 06.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

Indien de Heere wil en wij leven.

■ REGIO-AVONDEN KINDEREVANGELISATIE

De Landelijke Werkgroep Kinderevangelisatie nodigt u uit voor het bijwonen van een bijeenkomst.

We ontmoeten u graag op:

woensdag 10 september in Krabbendijke, J.W. Frisostraat;

woensdag 17 september in Woerden, Oudelandseweg 50;

woensdag 24 september in Zwolle, Kromme Mijdrecht 1.

Het thema van de toerustingsavond voor het kinderevangelisatiewerk is: "Wie is God".

Het werkgroep lid evangelist G. Baan zal het onderwerp "Godsbeeld bij kinderen" behandelen aan de hand van concrete vragen. Deze bezinningsbijeenkomsten hebben tot doel om ons met elkaar te bezinnen op de voorbereiding van de Bijbellessen uit de ontwerp-themarnap 2009. In het tweede gedeelte van de avond gaan we zelf aan de slag aan de hand van opdrachten in groepsverband. We nodigen u hiervoor hartelijk uit. Uiteraard kunnen er ook andere vragen met betrekking tot het kinderevangelisatiewerk gesteld worden. De regio-avonden zullen gehouden worden in de kerkgebouwen van bovengenoemde plaatselijke Geref. Gemeenten. Aanvang: 19.30 uur. Sluiting: circa 21.45 uur. Inloop met koffie/thee vanaf 19.10 uur.

Informatie: tel. 033-4631036, mw. J. Janse, Slaperdijk 21, 3831 SJ Leusden, e-mail: j.janse@kliksafe.nl

■ WANDELING HISTORISCH CHARLOIS BIJ "IN DE GOUWSTRAAT"

De evangelisatiepost in Rotterdam-Zuid 'In de Gouwstraat' organiseert op **zaterdag 13 september** een wandeling door de historische wijk rond de post. Echte kenners van de wijk verzorgen de rondwandeling waarop u o.a. de kleinste haven van Rotterdam passeert, de oude dorpskerk, het brandweershuisje uit 1660, hofjes, monumentale panden, burgermanshuisjes uit de negentiende eeuw, enz. Om 15.00 uur ontvangst met koffie, 15.30 uur start wijkwandeling en ca. 16.45 uur terugkomst op de post 'In de Gouwstraat'. De inschrijving sluit bij 50 personen. U kunt zich opgeven bij Petra van Nederpelt (nederpelt123@hetnet.nl) of bij dhr. K. Bel (k.bel@kliksafe.nl, telefoon 06-22662113).

'In de Gouwstraat', Gouwstraat 36b, Rotterdam-Charlois.

■ CONTACTGROEP AUTISME HELPEDE HANDEN

De Contactgroep Autisme voor ouders van kinderen met een stoornis binnen het autistisch spectrum, houdt op **zaterdag 20 september** haar jaarlijkse bijeenkomst in Woerden. U wordt van harte uitgenodigd om deze bijeenkomst bij te wonen. Het thema is "Bidden met en voor kinderen met autisme".

Mw. A. Vijfhuizen, godsdienstdocent aan de hogeschool Driestar-educatief, zal dit onderwerp inleiden. Ook is er tijd om met elkaar van gedachten te wisselen. Kinderopvang is aanwezig. Vanaf 9.30 uur staat de koffie klaar. Aanvang: 10.00 uur. Er zal een bijdrage gevraagd worden in de onkosten. Voor meer informatie en opgave kunt u bellen of e-mailen naar mw. A.C. Boot-Noteboom, tel. 010 - 20 20 391 of boot.ac@kliksafe.nl

■ MARKT TE NIEUWE TONGE

Op **zaterdag 6 september**, van 9.00-15.00 uur, organiseert de Geref. Gemeente te Nieuwe Tonge haar jaarlijkse rommelmarkt op het terrein rond haar kerkgebouw Oranjestraat 17 en in de onmiddellijke nabijheid daarvan. De opbrengst komt geheel ten goede aan de aflossing van de kerk. Naast veel "rommel" wordt ook een groot assortiment artikelen en etenswaren te koop aangeboden.

■ CONGRES NADERE REFORMATIE IN MIDDELBURG

Op zaterdag 13 september organiseert de Stichting Studie der Nadere Reformatie een congres 400 jaar Nadere Reformatie en 25 jaar Stichting Studie der Nadere Reformatie (SSNR). De bijeenkomst vindt plaats in Middelburg, een van de broedplaatsen van de Nadere Reformatie, Nieuwe Kerk, Onder de Toren 1. Het congres begint om 10.30 uur met een meditatief openingswoord van ds. C.J. Meeuse, tweede voorzitter van het stichtingsbestuur. Voorts vermeldt het programma: een toespraak van drs. H. van Waveren, lid van Gedeputeerde Staten van Zeeland en een lezing van prof. dr. W.J. op 't Hof over "De betekenis van Zeeland voor de Nadere Reformatie", gevolgd door een lunchpauze. Vervolgens: een lezing van H. Uil over "De Nadere Reformatie tus-

sen kerk en overheid. Magistraat en kerkenraad in Zierikzee in het spanningsveld tussen ideaal en werkelijkheid", waarna presentatie van de jubileumbundel en een biografie over Willem Teellinck.

Tenslotte een lezing van dr. S.D. Post, getiteld: "Span u een weinig in". Over de geloofsleer die Smijtegelt op zijn achttiende-eeuwse hoorders wilde overdragen en over zijn liefhebbers de eeuwen daarna. Sluiting: 15.30 uur.

In de lezingen analyseren sprekers de geschiedenis van de Nadere Reformatie in relatie met Zeeland en enkele aansprekende thema's die de geschiedenis actueel maken voor de huidige generatie.

Belangstellenden zijn hartelijk welkom. Deelnemingskosten: € 10,-, voor studenten € 7,50. Deze bijdragen zijn inclusief herdenkingsbundel met bijdragen over de Nadere Reformatie in Zeeland, koffie/thee en lunchmaaltijd).

Aanmelding dient te geschieden door overmaking van het verschuldigde bedrag op postbankrekening 5352562 of bankrekening 25.14.87.458, beide t.n.v. Stichting Studie der Nadere Reformatie te Bilthoven.

De Vluchtheuvel

Kantoor Goes

Beatrixlaan 15, 4461 PM Goes
tel. (0113) 21 30 98

Vertrouwde en vertrouwelijke psychosociale hulpverlening. De Vluchtheuvel biedt hulp bij psychische noden, verliesverwerking, huwelijks- en gezinsproblemen. Spreekuur voor aanmelding en advies iedere werkdag van 10.00 uur tot 12.00 uur:

☎ (0348) 48 99 99

Let op! Alle hulpvragen van jongeren en met betrekking tot jongeren (en kinderen) tot en met 17 jaar via SGJToegang:

☎ 033-475 33 00

Iedere werkdag tussen 08.30 uur en 17.00 uur

teksttelefoon (0348) 48 99 98 of e-mail: jzwerusv@cbgg.nl

'Help de Vluchtheuvel helpen!' Word donateur, voor meer informatie hierover kunt u ons bereiken op tel. 0113- 21 30 98 of stort uw gift op banknummer 1328.97.768 t.n.v. Stichting Steunfonds De Vluchtheuvel.

■ ZONDAG 31 AUGUSTUS 2008

Aagtekerke 8.45 en 14.30 uur ds. Tuinier; Aalburg 9.30 en 16.00 uur ds. C. Harinck; Aalst 14.30 uur ds. Melis; Alblisserdam 9.30 uur kand. Labee en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Arnhem 15.00 uur ds. Schreuder; Barendrecht 10.00 en 16.30 uur ds. Terlouw; Barneveld 9.30 en 19.00 uur ds. Hogchem; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Berkenwoude 10.00 uur ds. Paul; Bodegraven 10.00 en 18.30 uur stud. G.W.S. Mulder; Borssele 9.30 (H.A.), 14.00 en 18.00 uur ds. Hakvoort; Boskoop 9.30 en 16.30 uur stud. Boeder; Breda 14.30 uur ds. Brugge; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. Moerkerken; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. Van Boven; Delft 16.00 uur stud. G.W.S. Mulder; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. Schipper; Doetinchem 15.00 uur ds. De Wit; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur ds. Brugge; Eindhoven 15.00 uur kand. Labee; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. Mouw; Emmeloord 9.30 (H.A.) en 16.00 uur ds. Vogelaar; Enkhuizen 10.00 en 16.00 uur ds. Heijkamp; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. Meeuse en 14.00 uur leesdienst; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur leesdienst; Gouda 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Goudswaard 10.00 (H.A.) en 18.00 uur ds. Vermeij; 's-Gravenhage 10.00 en 16.30 uur leesdienst; 's-Gravenpolder 9.30, 14.00 en 18.00 uur leesdienst; 's-Gravenzande 9.30 uur ds. B. van der Heiden en 18.30 uur stud. S. Maljaars; Groningen 10.00 en 16.00 uur ds. Driessen; Haamstede 10.00 uur ds. Kattenberg en 15.00 uur ds. De Heer; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Hellevoetsluis 19.00 uur ds. Terlouw; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. Joosse; Hilversum 10.00 en 16.00 uur stud. Van Rijswijk; Hoofddorp 9.30 en 16.00 uur ds. Clements; Hoogvliet 17.30 uur ds. P. Mulder; Houten 11.00 (doventolk) en 17.00 uur ds. Van der Net; Kampen 9.30 (H.A.) en 15.30 uur ds. Tanis; Kamperland 9.30 en 15.00 uur stud. IJsselstein; Kapelle-Biezelinge 9.30 en 18.00 uur ds. Baan en 14.00 uur leesdienst; Katwijk aan Zee 10.00 en 16.00 uur ds. Van Krimpen; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. Van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. Beens; Kortgene 18.30 uur ds. Vreugdenhil; Krabben-dijke 14.00 uur ds. Baan; Krimpen a/d IJ-

sel 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Kruiningen 9.30 en 18.00 uur ds. Hoogerland en 14.00 uur leesdienst; Leerdam 14.30 uur ds. M. Karens; Leiderdorp 10.00 en 16.00 uur stud. Bredeweg; Lelystad 9.30 en 16.00 uur leesdienst; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. Neele; Meliskerke (in Ger. Gem. Aagtekerke) 11.30 en 19.00 uur leesdienst; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. De Heer en 14.00 uur leesdienst; Middelburg-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Van Gelder en 14.00 uur leesdienst; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. Van Manen; Mijdrecht 19.00 uur stud. Bredeweg; Moerkapelle 15.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Naaldwijk 9.30 en 16.00 uur stud. Maljaars; Nieuw Beijerland 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Nieuwdorp 14.00 uur ds. Meeuse en 18.30 uur stud. IJsselstein; Nieuwer ter Aa 19.00 uur ds. Vischer; Nieuwerkerk Zld 9.30 (H.A.) en 15.30 uur ds. Gunst; Nijkerk 18.30 uur ds. Kleppe; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. Schot; Oostburg 15.00 uur ds. Moens; Oosterland 18.30 uur ds. Tuinier; Oostkapelle 18.30 uur ds. Kattenberg; Opheusden 10.00 en 18.30 uur ds. Pater; Oud Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. L. Blok; Ouddorp 14.30 uur ds. Van Manen; Poortugaal 19.00 uur ds. Silfhout; Puttershoek 15.00 uur ds. L. Blok; Rhenen 16.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. De Leeuw; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 en 16.30 uur ds. Mijnders; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. Van Dieren en 14.30 uur leesdienst; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur ds. De Wit; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Schreuder en 14.30 uur leesdienst; Rotterdam-Alexanderpolder 16.30 uur ds. Paul; Rotterdam-Centrum 18.00 uur ds. W.J. Karels; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 en 15.00 uur ds. W.J. Karels; Rotterdam-Zuidwijk 14.30 uur ds. De Leeuw; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. De Waard; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. Verschuure; Sint Philipsland 15.00 uur ds. De Waard; Sliedrecht (Middeldiepstraat 31) 12.00 uur leesdienst en 19.00 uur ds. Brugge; Soest 19.00 uur ds. Schot; Spijkenisse 10.00 (H.A.) en 15.30 uur ds. P. Mulder; Sprang-Capelle 17.30 uur kand. Labee; Stad aan 't Haringvliet 14.30 uur ds. Schipper; Stolwijk 10.00 en 19.00 uur leesdienst; Terneuzen 10.00 en 17.30 uur ds. Moens; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. De Jongste en 14.30 uur leesdienst; Tricht-Geldermalsen 15.00 uur ds. Pater; Uddel

10.00 en 18.30 uur leesdienst; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. Bakker; Utrecht 10.00 uur ds. Kleppe en 18.30 uur stud. Van Rijswijk; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. Melis; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur ds. Van Belzen; Vlaardingingen 15.30 uur ds. W. Harinck; Vlissingen 9.30 uur ds. Vreugdenhil en 16.00 uur ds. Kattenberg; Waarde 9.30 en 18.00 uur ds. Golverdingen en 14.00 uur leesdienst; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. F. Mulder; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. M. Karens; Westkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. J. Karels; Woerden 10.00 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. Van Ekeveld; Zoetermeer 10.00 en 16.30 uur ds. Boogaard; Zwijndrecht 9.30 en 16.30 uur ds. Veenendaal; Zwolle 9.30 en 19.00 uur leesdienst.

■ DINSDAG 2 SEPTEMBER 2008

Berkenwoude 19.30 uur ds. Mondria; Meeuwen 19.30 uur ds. Schot; Naaldwijk 19.45 uur ds. A.B. van der Heiden; Oostvoorne 19.30 uur ds. Van Ekeveld; Scherpenzeel 19.30 uur ds. Verschuure; Sprang-Capelle 19.30 uur ds. Bakker; Zaandam 19.30 uur ds. Terlouw.

■ WOENSDAG 3 SEPTEMBER 2008

Aagtekerke 19.30 uur ds. De Jongste; Drachten 19.30 uur ds. Tanis; Goes 19.30 uur ds. Clements (voor de zending); Hellevoetsluis 19.30 uur ds. De Heer; Hoogvliet 19.45 uur ds. Schreuder; Kamperland 19.30 uur ds. Vermeij; Katwijk aan Zee 19.45 uur ds. M. Karens; Nieuwe Tonge 19.30 uur ds. Brugge; Ooltgensplaat 19.30 uur ds. Veenendaal; Ouddorp 19.30 uur ds. Baan; Rhenen 19.30 uur ds. Van Dieren; Rijssen-West 19.30 uur ds. De Wit; Rotterdam-Alexanderpolder 19.30 uur ds. Kleppe; Tricht-Geldermalsen 14.30 uur (bevestiging kand. Labee) ds. Van Aalst en 19.30 uur (intrede) kand. Labee; Veenendaal 14.15 uur (huw.bev.) ds. Van Belzen; Wageningen 19.30 uur ds. Van Belzen.

■ DONDERDAG 4 SEPTEMBER 2008

Aalburg 19.30 uur ds. Van Gelder; Aalst 19.30 uur ds. Hoogerland; Genemuiden 19.30 uur ds. Beens; Goudswaard 19.30 uur ds. Schipper; 's-Gravenzande 19.30 uur ds. De Wit; Kootwijkerbroek 14.00 uur (huw.bev.) ds. Beens; Leerdam 19.30 uur ds. Baan; Melissant 19.30 uur ds. B. van der Heiden; Oud Beijerland 19.30 uur ds. Pater; Poortvliet 19.30 uur ds. Silfhout; Scherpenisse 19.30 uur ds. Schot; Spijkenisse 19.45 uur ds. Paul; Stad aan 't Haringvliet 19.30 uur ds. Hakvoort; Zoetermeer 13.00 uur (huw.bev.) ds. A.B. van der Heiden.

■ VRIJDAG 5 SEPTEMBER 2008

Klaaswaal 14.00 uur (huw.bev.) ds. Van

Aalst; Lisse 13.00 uur (huw.bev.) ds. Neele;
Terwolde-De Vecht 13.30 uur (huw.bev.)
ds. Tuinier; Tricht-Geldermalsen 14.45 uur
(huw.bev.) kand. Labee; Zoetermeer 14.00
uur (huw.bev.) ds. A.B. van der Heiden.

■ EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

Alkmaar ('t Wuiver 2-a) 10.00 en 16.30 uur
ev. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70)
10.30 en 17.00 uur ev. J. Krijgsman;
Emmen (Prinsesselaan 6-I) 9.30 en 15.30
uur ev. C. van Druenen; Leeuwarden (Achter
de Hoven 2-c) 9.30 en 16.00 uur ev. S.
de Visser; Merkssem (Oude Bareellei 64)
10.00 en 17.00 uur ev. A. van Setten; Til-
burg (Offenbachstraat 105) 10.00 en
18.30 uur ev. H.J. van den Boogaart.

Begrafenisonderneming STAM

Planetenlaan 26, 2957 SN Nw.Lekkerland
Tel. 0184 - 685240. - Geen crematies -

**TK: Keurig onderhouden 3k-app.
(88m²) aan de rand van Gorin-
chem met mooi uitzicht
en de wisselende lucht en
jaargetijden als decor.**

Zeer centraal gelegen, nabij
A15/A27, reisaftst.

Breda/R'dam/Utrecht 30min.

Winkelcentrum, medische vz, hist.
centrum, scholen en kerken op
loop- en fietsafstand.

Ruime woonk, 2 grote slaapk,
modern badk. & toilet.

2 balkons met houten vlonder, elec.
zonnensch. met zon/windmeter.

€ 166.000 k.k. Info: 06-206 372 96

Te huur in **Scherpenzeel** (Gld):
zelfstandige woonruimte
voor 1 of 2 personen, bijv.
studenten. Tel. 033-2773770.

**Ameland - Terschelling -Bakke-
veen (Friesl.) t.h. t/m 15/11 luxe
chalets/stacars voor ± 1/2 prijs, v.a.
€ 20 per dag.**

Kijk op www.vdsluisvakanties.nl
of bel 0512-516096

Schitterende 5-pers. vak.woning
bij boerderij op **Veluwe**.
Veel extra's, prachtige omgeving.
Nog vrij wk 38, 40, 41, 42 en na 44.
Info 0578-613395.

BEGRAFENISVERZORGING KINA
010 - 458 31 12

Rotterdam, Drechtstreek, Krimpenerwaard, Gouda
D.W. Schipper 010-4506626 J. Koolman 0182-583932
Capelle aan den IJssel Gouda

ADVERTENTIES

ZENDINGS DAG IN DOETINCHEM OP ZATERDAG 20 SEPTEMBER

Onze jaarlijkse zendingsdag is op D.V. zaterdag 20 september.
Aanvang 10.30 uur.

Spreker voor deze dag is Dr. C. Janse voorlichter van het zendingsbureau.
In de middagpauze is er van alles te koop en zijn er verschillende activitei-
ten.

Om 14.00 uur begint het middagprogramma.

Er wordt een verhaal verteld en het christelijk gemengde koor "Halleluja"
zal voor ons zingen.

Allemaal hartelijk welkom in en rond het kerkgebouw aan de Bezelhorstweg
te Doetinchem.

Voor de kleine kinderen is er oppas.

De zendingscommissie

Soli Deo Gloria - 40 jaar

Op 1 juli 1968 werd de heer C.I. Kole koster van de Gereformeerde
Gemeente te Kapelle-Biezeling. Inmiddels mogen hij en zijn vrouw
ruim 40 jaar in deze taak de gemeente dienen.

Kerkenraad en gemeente zijn hen zeer erkentelijk voor de wijze waar-
op zij deze taak in alle getrouwheid en met eenvoud vervullen. De
Heere heeft hen de krachten gegeven om dit nu al zoveel jaren te
mogen doen. Hem komt daarvoor de eer toe: "Soli Deo Gloria". Het is
de wens en bede dat zij dit dienstwerk in het midden van de gemeen-
te nog lang zullen mogen blijven doen.

D.V. zaterdag 6 september 2008 is er gelegenheid om koster Kole en
zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen te feliciteren met dit 40-jarig
jubileum. Van 15.00 tot 17.00 uur bent u hartelijk welkom in 'De Hey-
zon', Jufferswegje 31, te Kapelle-Biezeling.

Namens de kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te
Kapelle-Biezeling, Ds. G.J. Baan, preses, J. van Mourik, scriba

Adres: Fam. C.I. Kole, Goessestraatweg 12, 4421 PJ Kapelle.

Kapelle, augustus 2008.

*Reformatrice Vereniging van
Ongewild Kinderloze Echtparen*

De vereniging streeft onder meer naar:

- het bevorderen van contacten tussen ongewild kinderloze echtparen
- het steun verlenen aan deze doelgroep
- het geven van voorlichting
- ethische aspecten belichten op behandelmethoden voor onvruchtbaarheid

Info: www.revoke.nl

e-mail: info@revoke.nl

tel. 0184-642253

Er nog even tussenuit?

Hartelijk welkom op camping
"DE VERBORGEN HOEK" (Fr.)
ook **2 vak.woningen**.
Er is al heel veel geboekt voor D.V.
2009, dus wacht niet te lang!
Fam. Wierda-Tuinier, Harich
(dichtbij Oudemirdum)
tel. 0514-602065
www.deverborgenhoek.nl

Voor een paar dagen of langer
gezelligheid en sfeer, **Pensioen „De
Peel"**, gelegen in de mooie Betuwe,
waar het gewoon goed is. Familie
Knuivers, Boveneindsestraat 14,
4041 EJ Kesteren. Tel. 0488-481687.
Bgg. 0488-482025.
Internet: www.knuivers.nl

 HARKES *Persoonlijke zorg voor uw begrafenis*
Telefoon (0172) 21 21 22
Dokter Hamburgerlaan 59 - 2771 JR Boskoop
Wij verzorgen alleen begrafenissen - Dag en nacht bereikbaar

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING
G. WEGENAAR
Buurtlaan West 26 tel. 0318-526641
3905 JR Veenendaal www.wegenaar.nl

Lastminute: T.h. Zuna bij Rijssen
Sept. 55+ en **jonge gezinnen 25%**
korting op een volle week.
Bel voor info 0548-512790 of kijk
op www.vakantieoordholsappel.nl

 BOEKEN EN MUZIEK
VAN DER BOOM
Voorstraat 41 - 3245 BG Sommeldijk
Tel. (0187) 482614 - Fax (0187) 484520

**Waardige en
stijlvolle verzorging**
*van begrafenissen met aandacht
voor persoonlijke wensen. In alle rust,
vernuwelijk en met bescheidenheid.*

- opbaren met kistkoeling bij u thuis of
in een voor u bekende aula
- dag en nacht bereikbaar en overal
te ontbieden
- wij verzorgen alleen begrafenissen
- laatste verzorging van de overledene
door een gediplomeerd verpleegster

Begrafenisverzorgers:
• H. de Jongh • P.H. van der Leer • E. Treur

Begrafenisonderneming de Jongh
Hardinxveld-Giessendam:
Reepijzer 5, Tel. (0184) 61 11 54
Waardenburg:
Kerkstraat 15a, Tel. (0418) 65 20 39
Zeist:
Kroostweg 22, Tel. (030) 69 95 330

Fietspuzzeltocht ten bate van het Zendingswerk

De plaatselijke Zendingscommissie van Rijssen heeft op **zaterdagmiddag 6 september 2008** haar jaarlijkse fietspuzzeltocht georganiseerd. Deze tocht wordt gehouden in de mooie omgeving van Rijssen en heeft een lengte van ongeveer **25 km**.

Onderweg en aan het einde van de tocht is gezorgd voor de nodige versnaperingen. Voor de kinderen is er ondermeer gelegenheid om een geadresseerde luchtballon op te laten.

De kosten voor de fietstocht bedragen € 3,- p.p. tot een maximum van € 10,- per gezin. De tocht start vanaf de Noorderkerk, Molenstalweg 19, 7462 AE Rijssen, waar u zich vanaf 13.30 uur tot 14.30 uur kunt laten inschrijven.

De fietstocht is dit keer georganiseerd ten bate van het Zendingswerk van de gereformeerde gemeenten. We kunnen de tocht van harte aanbevelen en hopen opnieuw op een grote opkomst.

Stichting Verzorgingshuizen Regio Oost, uitgaande van de Gereformeerde Gemeenten, beheert drie verzorgingshuizen: Bethesda in Den Dolder, Elim in Barneveld en Huize Maranatha in Rijssen. De huizen kenmerken zich door persoonlijke zorgverlening en een huiselijke sfeer. Daardoor is de sfeer - voor medewerkers en bewoners - vertrouwd.

De Raad van Advies is een orgaan binnen de SVRO, gericht op identiteitszaken. Ter ondersteuning zoekt de Raad van Advies een

✓ **Secretaresse (oproepbasis)**

Functie

Als secretaresse van de Raad van Advies heeft u de volgende taken; het voorbereiden, notuleren en uitwerken van vergaderingen. Daarnaast ondersteunt u de voorzitter en secretaris bij het uitwerken van correspondentie. De vergadering vinden, gemiddeld drie keer per jaar, plaats in Barneveld.

Onze wensen

U beschikt over MBO-niveau, eventueel aangevuld met een secretariële opleiding. U kunt zelfstandig werken en omgaan met een PC. Wij verwachten dat u lid bent van één van de reformatorische kerkgenootschappen.

Meer informatie

Voor meer informatie met betrekking tot deze functie kunt u contact opnemen met de secretaris van de Raad van Advies, de heer F.J. Verweij, tel. 06 515 479 43 / 038 33 17 266.

Interesse?

U sollicitatiebrief kunt u voor DV vrijdag 12 september 2008 sturen naar: SVRO, t.a.v. M.M. Averink, Diekjansweg 1, 7462 JD Rijssen. Reageren per e-mail kan ook: m.averink@svro.nl.

Orgelcentrum Andante is dealer van
JOHANNUS - MONARKE - CONTENT - EMINENT

**ORGELCENTRUM
ANDANTE**

In onze beide winkels is een ruim assortiment aan bladmuziek in zowel notenschrift als klavarscribo te vinden.

A. van Ostadelaan 35, VEENENDAAL   Oranjestraat 6, RIJSSSEN
Tel: 0318 - 505063, Fax: 0318 - 505851   Tel: 0548-515866, info@andanteorgels.nl

u vindt ons ook op www.andanteorgels.nl

DE SPECIALIST IN HUISKAMER- EN KERKORGELS

Uitgaande van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland biedt de SHG gekwalificeerde kraamzorg en gezins- en bejaardenzorg die aansluit bij uw manier van leven. Dit houdt voor ons in dat Bijbelse normen en waarden de basis vormen voor uw dagelijkse levenshouding en mediagebruik.

Kraamzorg

Meldt u tijdig aan om teleurstelling te voorkomen. Voor informatie of inschrijving kunt u ons bereiken op telefoonnummer **0187 - 48 91 73** b.g.g. 0342 - 49 21 55. Op werkdagen van 9.00 - 11.00 uur en van 13.00 - 15.00 uur en op vrijdagavond van 19.00 - 21.00 uur.

Gezins- en bejaardenzorg

Voor informatie of inschrijving kunt u ons bereiken op telefoonnummer **0166 - 65 26 05**. Op werkdagen van 9.00 - 11.00 uur en op vrijdagavond van 19.00 - 21.00 uur.

De gratis brochure zenden wij u graag toe.

Ambtskleding

Kostuums: 2- en 3-delig zwart - grijs - e.a.
Trouwkostuums - Jacquets - Pantalons
Streepjantaloons - Overhemden
Stropdassen - Sokken - Overjassen
Hoeden - Schoenen

Winkel: Dorpsstraat 229, Scherpenzeel
Telefoon 033-2778899 b.g.g. 06-30189592

OPENINGSTIJDEN: MA. GESLOTEN,
DI T/M DO 9-18 UUR,
VR 9-21 UUR EN ZA 9-17 UUR.
OP AFSpraak MOGELIJK

BOEKHANDEL / ANTIQUARIAAT DE ROO

Van Meelstraat 12 • ZWIJNDRECHT • tel. 078 - 612 40 81

Voor al uw NIEUWE en TWEEDEHANDS: THEOLOGISCHE BOEKEN
KINDERBOEKEN
LEESBOEKEN

Tevens Inkoop en Taxatie Gebruikte Boeken
www.derooboeken.nl

maandag gesloten

Helpende Handen, vereniging gehandicaptenzorg in Woerden, zoekt een enthousiaste

communicatiemedewerker

m/v (28-36 uur)

Informatie over deze vacature
www.helpendehanden.nl

**HELPEND
HANDEN**

ZEELAND - Ruime zeer rustig gelegen **bungalow**. 800m strand. Nu najaarskorting. Bel 06 46026406.
www.karensrecreatie.nl

Christelijke begrafenisverzorging

De Bruijn

Voor een meer eervolle begrafenisverzorging in de provincie Utrecht en de regio's Gouda en Hilversum.

Tel. 0346-281711.

Dag en nacht bereikbaar. (Geen crematies).

'Uit de Bron' het Oude Testament compleet in 4 delen met 282 vertellingen.

Verschenen: deel 5

(eerste deel van het Nieuwe Testament)

Bijbelse vertellingen voor kinderen met prachtige, sprekende illustraties. Leerzaam voor jong en oud.

door C. van Rijswijk
292 pagina's
€ 26,00 per deel

Uitgeverij en Boekhandel

Postbus 213 - 3850 AE Ermelo - tel. 0341-563310 Fax 0341-493055

www.delezerboeken.nl - e-mail: delezer@kliksafe.nl

de Ster-serie

€ 7,50 per deel

De Ster-serie: een serie boekjes voor kinderen die net beginnen te lezen. Geschreven door C. van Rijswijk

deel 1: bram en de boog

(hoe de bestolen Bram door dorpsbewoners wordt geholpen)

deel 2: brentz en de kip

(hoe ds Brentz wonderlijk werd onderhouden)

deel 3: op zoek naar het Kind (de Wijzen uit het Oosten)

deel 4: Petrus en de haan

(de verloochening van Petrus)

deel 5: de sprong in de beek

(de uitredingen van ds. Peden)

Heeft u zin om nog een weekje er tussenuit te gaan? Wij hebben t.h. een ruime **7 pers. car.** op camp. **De Wolfskuylen** in Gees (Dr) pr fietsomg. 3 slp.k., douche, wc. Z.i.e.h. voor-, naseizoen 50% korting. Ook geschikt voor 2 echt-paren. Herfstvakantie nog vrij. Tel. 0341-561699

KAMPERLAND th onze rustig gel. **Vak. Won.** Van 2-10 pers. Dicht bij Veerse meer en strand Ook geschikt voor 55+, vrij na wk 37. Tel. 0113-351899 of 06-20417592

begrafenisverzorging T. den Hollander

Begravenissen in Vlaardingen, Rotterdam, Gouda, den Haag en omstreken.

Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst uitvaartcentrum of thuis met koeling.

Geen crematies.

Dag en nacht bereikbaar.

Mozartlaan 13
3131 ES Vlaardingen
Tel. 010 - 4600509

Koeling in uw Kerk(gebouw)

Voor elk probleem? Bel AKTIE

Tel: 010-4517471

CO2 metingen

Advies en installatieburo

Voor een vrijblijvende offerte
aktie@kliksafe.nl

Voor het leveren en leggen van **natuurstenen- en keramische vloeren.** Alleen eerste klas kwaliteit en steeds de **laagste prijs.** Tegelzetter-bedrijf **J. Slingerland,** 0184-611917.

Voor een zorgzame begeleiding

KOSTER
Begrafenisonderneming
Barneveld,
Scherpenzeel e.o.
A. Koster
Telefoon: 033 277 0555
Waarvoor: Stationsweg 411
3825 CD Scherpenzeel
Centraal nummer (24 uur):
033 277 0555

Zorg dichtbij

Actief in uw regio!

Waar u ook woont, Agathos brengt zorg dichtbij:

- Huishoudelijke verzorging
- Persoonlijke verzorging
- Verpleging
- Psychosociale zorg

Bel de Zorglijn (010) 264 07 77 en u krijgt uw rayoncoördinator aan de lijn. Agathos stelt zelf indicaties voor veel zorgvragen. Kunnen we geen indicatie stellen? Dan begeleiden we u bij de CIZ-aanvraag. U ziet, ook indicatiestelling is onze zorg!

Agathos
THUISZORG
T 010 264 07 77 | www.agathos-thuiszorg.nl
Zorg met een eigen kleur

AVONDMAAL-SERVIEZEN

Uit voorraad of naar tekening.

Schoonhovens Silverhuys B.V.

Postbus 35, 2870 AA Schoonhoven,
Telefoon 0182 - 382614.

Begrafenisverzorging "Honestum"

0180 - 628908 (dag en nacht)

L. Meliëste-Vermeer en D.D.E. Meliëste

Voor Rotterdam - Barendrecht - Ridderkerk
H.I. Ambacht - Zwijndrecht - Dordrecht e.o.

Orgelmakerij Boogaard

Gravenstraat 4
7461 TN RIJSEN
Telefoon 0548-521637
Telefax 0548-544904

Nieuwbouw-Restauratie-Stem- en onderhoudswerk.

- ROEMEENSE PANFLUITEN
- DIVERSE BLOKFLUITEN
- MUZIEKSTANDAARDS
- DWARSFLUITEN

R. MULDER - STAPHORST

06 12 610 628 B.G.G. 0522 253944

Te koop gevraagd: THEOLOGISCHE BOEKEN

Antiquariaat Den Hertog

dhr. G.J. Zwoferink

Elzenkade 6, 3992 AC Houten,

Tel. 030-6346681

Van BOEKHANDEL & UITGEVERIJ Horssen bv

Dorpsstraat 100 - 3881 BE PUTTEN

Tel. 0341 36 22 77 - info@van-horssen.com

www.van-horssen.com

Het juiste adres voor:

Bijbels, Theologische boeken, Leesboeken voor jong en oud, Voordeelboeken, Tweedehands, CD's en bladmuziek.

VLOERTEGELS

... 1.200 M² SHOWROOM MET MEER DAN

300 SOORTEN NATUURSTEEN

250 SOORTEN TEGELVLOEREN

NIUW!! NU OOK SIERBESTRATING

... MET/ZONDER PLAATSING

... MET/ZONDER VLOERVERWARMING

... SPECIALE KORTINGEN VOOR
KERKVLOEREN

Download nu gratis van onze site het boekje 'Vraag & antwoord over (natuur) stenen vloeren'

KROON

WWW.KROONVLOERENINSTEEN.NL

Energieweg 8c, 4231 DJ Meerkerk, tel (0183) 354225

Direct aan de A27 tussen Gorinchem-Utrecht, afrit 25

Openingstijden: ma-vr 8-17 uur, za 9-16 uur.

NATUURSTEEN- EN TEGELVLOEREN

BARNEVELDSE BEGRAFENISVERENIGING

Voor een eervolle, eenvoudige verzorging van begravenissen in Barneveld en omstreken.

- geen CREMATIE
- eigen personeel
- vervoer van en naar alle plaatsen
- dag en nacht te ontbieden
- levering van grafstenen
- opgave van lidmaatschap

G. de GROOT

Zr. J.H.D. Vermeulenstraat 5

3774 JW Kootwijkerbroek

Tel.: 0342-441812

Boekhandel en antiquariaat Versprille

Noordweg 9a Krabbendijke. 0113-502004. Maandag en dinsdag gesloten

In- en verkoop van (oude)
THEOLOGISCHE boeken

www.boekhandelversprille.nl

Handen van de kerk wereldwijd

**Dominicaanse
Republiek**
Gezondheidszorg

Darfur
Noodhulp

Papua
Alfabetisering

Peru
Aandacht en liefde
voor straatkinderen

Zuid-Afrika
Strijd tegen HIV / Aids

HANDEN VAN DE KERK
**Bijzondere
Noden**

GIRO 307447 Woerden

Help mee!

- Steun ons werk met een gift
- Nodig ons uit voor een gemeenteavond of op vereniging

DEPUTAATSCHAP TOT HULPVERLENING IN BIJZONDERE NODEN VAN DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN
Houttuinlaan 7 • 3447 GM Woerden • T 0348 48 99 10 • E bijzonderenoden@cbgg.nl • I www.bijzonderenoden.nl

Ten bate van het evangelisatiewerk in Amsterdam, bieden wij u een rondleiding door onze hoofdstad aan o.l.v. Amsterdammer dhr. J.C. Hotting. Tevens bezoekt u onze evangelisatiepost 'Bij Simon de Looier' waar u, onder het genot van een kopje koffie, e.e.a. over het evangelisatiewerk verteld zal worden. Voor slechts €10,- p.p., (max. €50,- per gezin) heeft u zo een boeiend dagje Amsterdam.

Tot ziens!

Dagje Amsterdam?

DV zat. 4 of 11 oktober

t.b.v. evangelisatiewerk Amsterdam

Reserveren: Via 078-681 9811 (dhr. J.C. Hotting).

Geef uw keuze op voor welke zaterdag.

Verzamelen bij Centr. Station a/d kant van 'Het IJ'

om 9.30 uur op zaterdag 4 of 11 oktober.

DEPUTAATSCHAP EVANGELISATIE
GEREFORMEERDE GEMEENTEN